

NOTES CRYPTOGÀMIQUES ⁽¹⁾

III

Una Falguera nova pera Catalunya

y

una nova localitat de l'*Anogramma leptophylla* (L.) Link.

PER LO

RYNT. P. JOAQUÍM M.^a DE BARNOLA, S. J.

Tot herborisant ab els meus deixebles pèl torrent de «Can Soca», proper a la costa de Vallvidrera, al començament de l'hivern, trovarem unes petitíssimes *frondes*, eixides de poch de llurs *prothallus*, de sort qu'en era prou difícil endevinar a quina especie de les conegudes apartenyían; máxime en un indret ahont ni trovarem altres quatre perfectament caracterisades. Ben lluny érem de pensar que's tractés d'una especie nova pera nostra *Flórmula*, encare que coneguda d'alguns punts de la costa de la provincia de Girona. Ara fa poch jorn en visita particular an el G. J. Sennen, del Col·legi comercial de la Boianova, sapiguerem que havia trovat l'*Anogramma leptophylla* (L.) Link, per els voltants de la dressera de Vallvidrera. No'n duptarem pas un moment. Era segurament la Falguera, de la qual els *prothallus* y *frondes* incipients ens havien cridat la atenció en les herborisacions abans dites. Una exploració s'imposava y a-les-hores posariem les coses en clar. Lo G. Sennen ens ensenyá al ensemps un'altra falguera, per ell desconeguda, que no'n es altra que la *Pteris longifolia* L. Abdues troballes ens determinaren a esborronejar quatre ren-

(1) V. BULLETI DE L'INSTITUCIÓ CATALANA D'HISTÒRIA NATURAL, any III, n. 19 a 21, Abril-Juny 1903 y any 8.ª n. 9, Desembre de 1911.

gles pera nostre BUTLLETÍ, tot donantne compte a nostra ben-
volguda Institució.

Pro aném per parts.

a) Sobre la *Pteris longifolia* L, aixís com de aquest genre y sa separació del G. *Pteridium*, escriguerem llargament pera lo 3.er Congrés de la «Asociación E. para el progreso de las ciencias», que tingué lloch a Granada l'istiu prop passat. De la Memoria presentada y llegida en una de les séves sessions, donarem un extracte en nostre BUTLLETÍ d'enguany n. 9 (1) y en lo de la «Sociedad Aragonesa de Ciencias Naturales» n. 2 (2).

Les cites generals que donen els autors de la especie que'n's ocupa, s' refereixen a unes poques localitats andaluses (3).

De Catalunya no n'hi ha cap indici, segons apuntavem al començar exa comunicació. Per tant, pensém qu'els primers exemplars trovats en nostra terra foren els recullits al Tibidabo per lo G. Claude y entregats tot seguit a son professor G. Sennen. Aytals exemplars son prou esquitits, efecte sens dupte del *xerofilisme* que, per la seca persistent d'enguany, experimenten bon nombre d'especies, singularment les que *ex se* son propies d'indrets humits y ombrívols, com s'escau ab les *Falgueres* gayre bé totes. Per aixó res te d'extrany que les frondes ab prou feynes arriuin a 10 cm., sent aixís que normalment poden arribar fins a 70. Ab variants entre eixos límits quasi bé extrems, l'haviem trovada per els voltants de Gandia y ab lo mínim citat la recullirem l'any darrer a les parets exteriors de les estufes del Jardí Botánich de Valencia.

La trovalla de la *Pteris longifolia*, L. al Tibidabo exténd considerablement en nostra patria l'area de dispersió de dita especie cosmopolita, car prescindint de les cites poch concretes, com les dels tractats generals: «Mediterr» (4), «Tropical and warm temperate regions all round the world, Spain, . . .» (5), «aus dem südlichen Europa» (6), «Kosmopolitischer Farn aller wärmeren Länder der östlichen Halbkugel bis nachdem nörd-

(1) «Notas cryptogámiques» II, p. 131 a 139.

(2) Página 30 a 37.

(3) Colmeiro: «Los Criptógamas de España y Portugal».—Willkonun y Lange: «Prodrónius Florae Hispanicae», V. I, p. 2.

(4) Chirstensen: «Index Filicum», p. 601.

(5) Hooker and Baker: «Synopsis Filicum», p. 154.

(6) Ettinghansen: «Die Farnkräuter der Yetzwelt», p. 5

lichen Mittelmeerstrand... Spanien,...» (1), no la trovem citada de nostre terror ni per en Colmeiro, Costa, Vayreda, Willkomm, o bé altres autors, ni s'en conserva cap exemplar en els Herbaris de Botànics catalans de la «R. Academia de C. y A.»

b) Ara diguem quelcom de l'altra especie, l'*Anogramma leptophylla* (L.) Link. Començarem per advertir que la major part dels Botànics l'anomenen genèricament *Grammitis* (2), ó *Gymnogramma* (3); mes, nosaltres fixos en lo criteri indicat a la nota de referencia (4), seguim la denominació exacta, que, retretes les synonymiques, dona en Christensen en son magistral «Index Filicum» (5).

Per la meteixa rahó adhuida tractant de la *Pteris longifolia* L., els més dels exemplars observats y recullits son afectats de la modificació teratològica anomenada *nanisme*. Un sol exemplar havem trovat de dimensions quasi normals, es a dir, de desenrotllo complet, qui pot arribar fins a 20 cm. Els més oscilen entre 3'5 y 15 cm.

Sens dupte per la mateixa causa, els exemplars presenten una marcada *Chlorosis*, excessiva pera lo comuns d'eixa afecció que per un ordinari caracteriza tan tendra especie, única Falguera *anyal* de nostra Flora y fins pot-esser de la europea.

Lo barranch ahont la he trovada abundosa, es l'anomenat de «Can Soca», prop de la seva confluencia ab lo de «Can Canut». Probablement deu trobarse en altres torrenteres vehines, que li donguin ombrívol herbatje y prou humiditat.

Fins are ens ha mancat temps pera noves exploracions (6).

Abdues trovalles ens confirmen una volta més en la creiença de que no es pas poch lo qu'encare'ns manca pera haver complet coneixement de la Flora de nostre aymat terror, ab tot y esser sens excepció lo més reconegut y explorat de propis y extrangers en la península ibérica, per ses excepcionals condicions, car inclou en breu terme totes les regions botàniques, de la litoral mediterrania fins la supra-alpina.

(1) Christ: «Die Farnkräuter der Erde», p. 165.

(2) Vayr., Willk.; Herbaris del Dr. Tremols y d'en Sauras.

(3) Colm.

(4) V. pág. 2 (D'eix escrit!).

(5) Pág. 58.

(6) Derrerament l'havem trovada de dimensions normals en lo barranch de la costa de «la Budellera».

Confirmació del dit d'En Pau an En Cadevall: «Ni la Flora de Catalunya ni ninguna otra regional ha sido medianamente estudiada». (C. Pau, in litt.) (1).

N. Acompanyem eixa nota ab alguns exemplars pera l'Herbari de la *Institució*.

Sarriá, Maig 1912.

Nota sobre una troballa de *Hipparion Gracile* a Catalunya

En una excursió feta ab mon company d'estudi Trias, visitarem el dia 10 de Juny la vila de Piera, y allí tinguerem coneixement de que en una rejoleria de'n Pere Mata, situada en el lloch anomenat «Les Flandes» distant uns dos kilometres y al S. O. de dita població, s'hi havien trovat, degut a les excavacions propies per l'aprofitament de l'argila, uns *caixals* fòssils.

Mogut per la natural curiositat en relació ab l'objecte de l'excursió, allí adressarem nostres passos y efectivament no foren pas infructuosos a nostres desitjos, ja que arribat al esmentat lloch me varen esser mostrats uns caixals que per l'aspecte de la corona cridaren la meva atenció creyentlo una bona troballa.

En efecte, classificats pel distingit geòlec Mossén Faura y Sans, resultá esser del *Hipparion Gracile*, corresponents al nivell Pontiá del Miocenic Superior.

Aquesta troballa te importancia, car ab ella s'aixampla l'área d'extensió d'aquest Soliped, quals últims del periode Miocènc viuria per les immediacions de la formació *lacustre* qu'anava reduintse.

Fins avuy coneixém fòssils recullits en el Tortonia Superior

(1) Butlletí de la I. C. de H. N. 1906, n. 1-2.